

Dansk kemiolympiade – 1. prøve november 2003

Svar på dette papir, brug evt. bagsiden

Det forventes IKKE, at du kan nå at besvare alle spørgsmålene

Tidsrum: 120 min.

Tilladte hjælpemidler: Formelsamling i kemi / Kemisk Formelsamling, DATABOG *fysik kemi* og godkendt lommeregner.

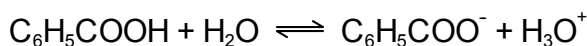
Der er i alt 6 opgaver. **Du skal kun regne en af opgaverne 5 eller 6.**

Der gives 10 point for hvert korrekt besvaret spørgsmål.

Navn, klasse og skole: _____

Opgave 1

Benzoesyre, C_6H_5COOH , bruges som konserveringsmiddel i fx frugtjuice, hvor det hæmmer væksten af mikroorganismer. Den konserverende effekt er størst, hvis pH i juicen er mindre end 5. Benzoesyre reagerer med vand efter følgende reaktionsskema:

- a) Beregn pH i en opløsning, hvor stofmængdekonzentrationen af benzoesyre er 0,010 M.

25 mL 0,010 M benzoesyre tilsættes 17 mL 0,012 M NaOH-opløsning.

- b) Beregn pH i blandingen.

c) Beregn forholdet mellem koncentrationen af benzoationer, $\text{C}_6\text{H}_5\text{COO}^-$, og benzoesyre i en juice med:

1) pH = 4,0

2) pH = 6,0

d) Ved hvilken af de to pH-værdier har opløsningen den største pufferkapacitet? Begrund dit svar!

Opgave 2

Ved 298 K har ligevægtskonstanten K værdien $0,120 \text{ bar}^2$ for nedenstående reaktion:

0,300 g $\text{H}_2\text{S}(\text{g})$ anbringes i en tom beholder på 5,00 L ved 298 K, der tilsættes fast NH_4HS indtil der netop har indstillet sig ligevægt.

a) Beregn trykket af $\text{H}_2\text{S}(\text{g})$ i beholderen før tilsætningen af NH_4HS .

b) Beregn trykket af hhv. NH_3 og H_2S ved ligevægt.

c) Beregn molbrøken, $x(\text{H}_2\text{S})$, i ligevægtsblandingen.

- d) Beregn den mindste masse af NH_4HS der skal tilsættes for netop at opnå ligevægt.

Opgave 3

Fluor og nogle af dets forbindelser.

En farveløs éntomig gas **A** har massen 1,31 g og rumfanget 0,247 L ved 1,00 bar, 298 K.

- a) Bestem den molare masse for **A**.

Når 0,657 g **A** reagerer fuldstændigt med 0,380 g difluor ved 673 K dannes der en fast forbindelse **B**.

- b) Bestem formlen for **B** og opskriv reaktionsskemaet for dannelse af **B**.

Hvis 1,037 g **B** reagerer med dioxygendifluorid ved 195 K dannes 124 mL dioxygen (ved 1,00 bar, 298 K) samt 1,23 g af en fast forbindelse **C**.

- c) Bestem formlen for **C** og opskriv reaktionsskemaet for dannelse af **C** ved hjælp af dioxygendifluorid.

Forbindelsen **D** kan dannes når en blanding af **A** og difluor belyses med UV-lys.

Et mol **D** reagerer fuldstændigt med dihydrogen ved 673 K, hvis produkterne opløses så meget som muligt i vand, kan den dannede opløsning netop neutraliseres med to mol natriumhydroxid.

- d) Opskriv reaktionsskemaerne for reaktionen mellem **A** og difluor og for reaktionen mellem **D** og dihydrogen.

Opgave 4

Opløseligheden af tungtopløselige salte påvirkes bl.a. af vandets pH.

Sølvoxalat $\text{Ag}_2\text{C}_2\text{O}_4$ er et sådant salt med den molære opløselighed $S = 2,06 \cdot 10^{-4}$ M.

- a) Opskriv opløselighedsproduktet K_o , idet der ses bort fra protolyse af $\text{C}_2\text{O}_4^{2-}$ -ionerne - både vha. S og vha. de aktuelle koncentrationer.

Man skal imidlertid tage hensyn til protolysen af $\text{C}_2\text{O}_4^{2-}$ -ionerne ved mere nøjagtige udregninger. Så i det følgende gælder der:

$$c(\text{C}_2\text{O}_4^{2-}) = [\text{C}_2\text{O}_4^{2-}] + [\text{HC}_2\text{O}_4^-] + [\text{H}_2\text{C}_2\text{O}_4] = S$$

- b) Udtryk $[\text{HC}_2\text{O}_4^-]$ og $[\text{H}_2\text{C}_2\text{O}_4]$ som funktion af $[\text{C}_2\text{O}_4^{2-}]$ og $[\text{H}_3\text{O}^+]$ vha. $K_s(\text{H}_2\text{C}_2\text{O}_4)$ og $K_s(\text{HC}_2\text{O}_4^-)$.

Dette fører frem til følgende udtryk:

$$S = [\text{C}_2\text{O}_4^{2-}] \cdot (K_s(\text{H}_2\text{C}_2\text{O}_4) \cdot K_s(\text{HC}_2\text{O}_4^-) + K_s(\text{H}_2\text{C}_2\text{O}_4) \cdot [\text{H}_3\text{O}^+] + [\text{H}_3\text{O}^+]^2) / (K_s(\text{H}_2\text{C}_2\text{O}_4) \cdot K_s(\text{HC}_2\text{O}_4^-).$$

c) Bestem K_o ved pH = 7,0.

d) Bestem S ved pH = 4,0.

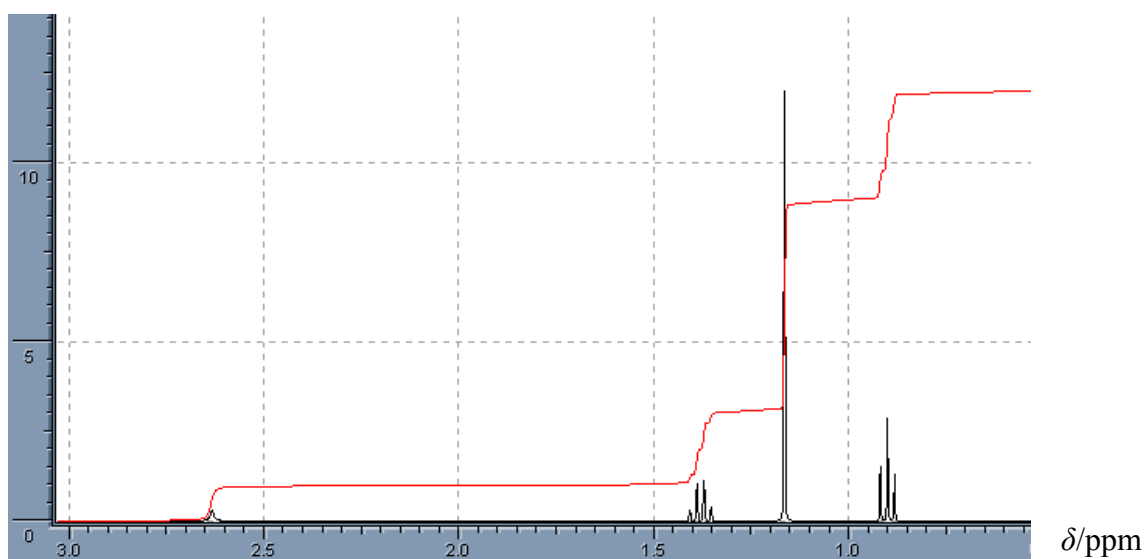
Du skal kun regne en af opgaverne 5 og 6 - vælg selv hvilken!!

Opgave 5

Et organisk stof analyseres ved en elementaranalyse. Stoffet, der vides at være en alkohol, har følgende sammensætning: 68,13 % C, 13,72 % H og 18,15 % O.

a) Bestem stoffets empiriske formel og molekylformlen.

Der optages nu et ^1H NMR-spektrum af stoffet:

- b) Bestem strukturen af alkoholen og angiv det systematiske navn for stoffet. Du skal argumentere ud fra integralkurve, kemiske skift og koblingsmønstre.

En anden alkohol, 3-methylbutan-1-ol, kan oxideres ved hjælp af dichromationer, $\text{Cr}_2\text{O}_7^{2-}$, i sur opløsning. Herved dannes stof **B** og Cr^{3+} -ioner.

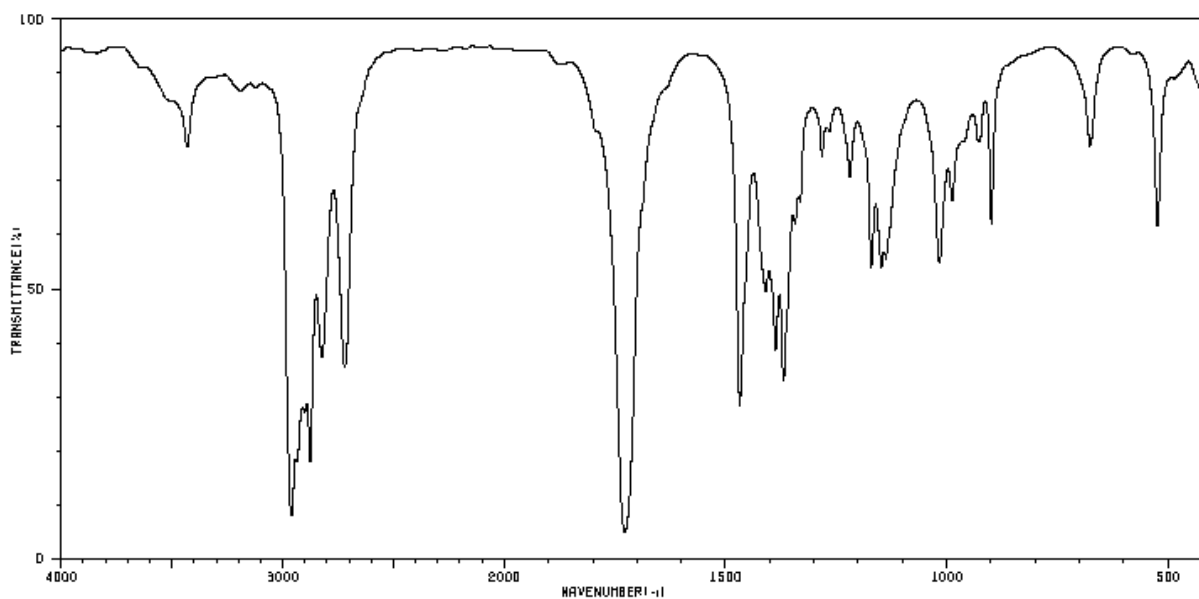
- c) Opskriv det afstemte reaktionsskema for den fuldstændige oxidation af 3-methylbutan-1-ol med dichromationer.

Ved en ufuldstændig oxidation af 3-methylbutan-1-ol dannes stof **C**.

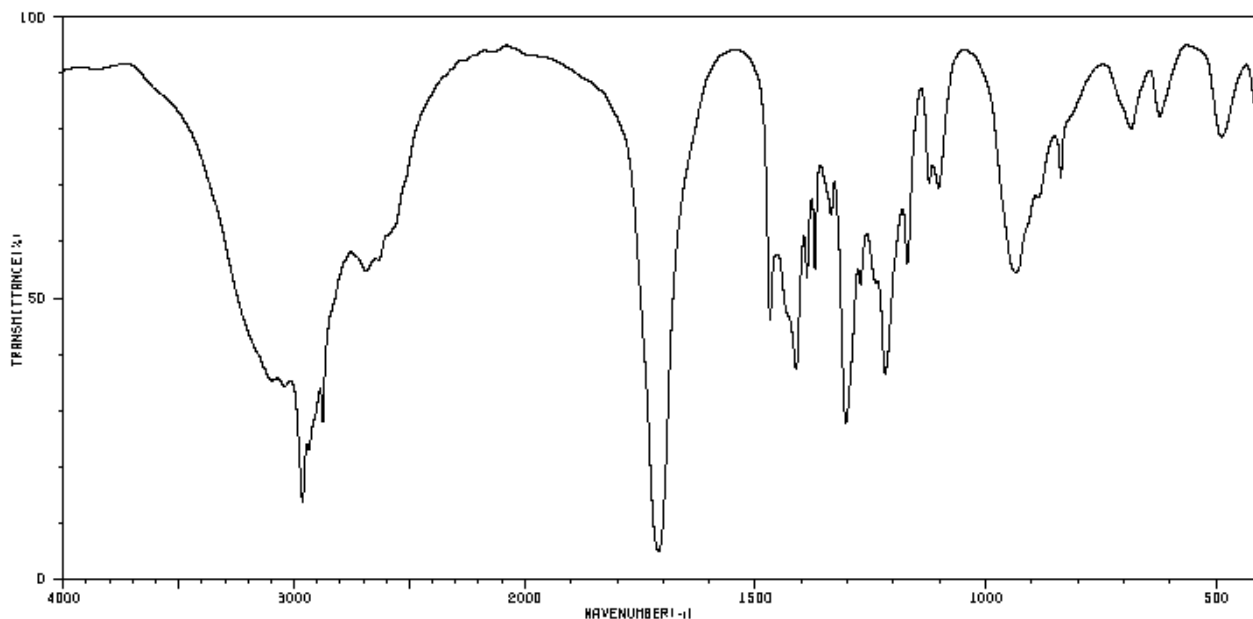
- d) Angiv det systematiske navn for stof **C**.

Nedenfor er vist IR-spektrene, for henholdsvis stof **B** og stof **C**.

Spektrum 1:

Spektrum 2:

- e) Tilordn de to spektre til stofferne **C** og **B**. Inddrag bølgetal og intensitet for absorptionsbånd over 1500 cm^{-1} i tilordningen.

Opgave 6

H_2O_2 kan virke både som oxidationsmiddel og som reduktionsmiddel.

I basisk opløsning kan H_2O_2 oxidere Mn^{2+} -ioner til MnO_2 .

- a) Opskriv et afstemt reaktionsskema for denne reaktion.

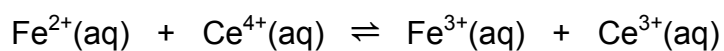
I sure opløsninger kan H_2O_2 reducere permanganationer til Mn^{2+} -ioner.

- b) Opskriv et afstemt reaktionsskema for denne reaktion.

Til titrering af 20,00 mL sur H_2O_2 opløsning bruges 13,30 mL 0,018 M kaliumpermanganat opløsning.

c) Beregn stofmængdekonzentrationen af H_2O_2 .

d) Beregn ligevægtskonstanten for følgende ligevægt:

En opløsning af Fe^{2+} -ioner titreres med en opløsning af Ce^{4+} -ioner.

Ved ækvivalenspunktet kan man antage, at $[\text{Fe}^{2+}]$ og $[\text{Ce}^{4+}]$ er lige store.

e) Bestem forholdet $[\text{Fe}^{3+}] / [\text{Fe}^{2+}]$ og beregn redoxpotentialet ved ækvivalenspunktet.